

5. «Transparency International» Lietuovoskyriaus. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.skaidrumolinija.lt/>.

6. Громадський рух «Коаліція 2000». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.anticorruption.bg>.

7. Anti-Corruption Education in the Secondary Schools. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.csd.bg/artShow.php?id=2155>.

8. Антикорупційна освіта в Болгарії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.anticorruption.bg/index.php?id=855>.

**Миронюк
Станіслава Анатоліївна,**
доцент кафедри
цивільного права і процесу
Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ОКРЕМІ ПІДХОДИ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У серпні 2015 року набули чинності основні положення Закону України «Про національну поліцію» від 2 липня 2015 року, зокрема ті, що стосуються структури Національної поліції [1]. Зокрема цим законом визначено, що до структури Національної поліції входять такі служби: кримінальна поліція; патрульна поліція; органи досудового розслідування; поліція охорони; спеціальна поліція; поліція особливого призначення. З часом виявилось, що Закон визначає досить вузьку структуру Національної поліції, в якій не визначено всі напрямки діяльності даного правоохоронного органу, тобто можна вести мову скоріше не законодавче визначення повноцінної структури поліції, а більше про ключові напрями її діяльності. Відсутнє чітке визначення структури поліції і в Положенні про Національну поліцію, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 [<http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248607704>]. Однак, статтею 14 Закону визначено, що структуру центрального органу управління поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

Особливе місце в цій структурі відведено кримінальній поліції і підрозділам, які входять в її систему. Правовий статус, завдання, функції та структуру кримінальної поліції в Україні безпосередньо має бути визначено Положенням про кримінальну поліцію України та шляхом нормативного регулювання функціонування окремих служб, які згідно з чинним законодавством входять до її складу. Наприклад, Положеннями про підрозділи карного розшуку, кримінальної розвідки та ін.

Апарати кримінальної поліції мають бути самостійними підрозділами, що входять до структури всіх органів Національної поліції - від центрального апарату МВС України, головних управлінь МВС України, Автономної Республіки Крим, міста Києва та Київської області, управлінь МВС України в областях, місті Севастополі до підпорядкованих їм органів поліції у районах, містах, районах міст і на транспортних магістралях. Таку вертикальну наповненість кримінальної поліції слід пояснити тим, що до її складу входять оперативно-розшукові, оперативно-технічні та інші підрозділи, діяльність яких спрямовано на запобігання, припинення та розкриття тяжких злочинів, розшукування осіб, які ухиляються від досудового слідства й суду, пропали безвісти, та інших осіб у випадках, передбачених законодавством.

Структурна вертикаль підпорядкування кримінальної поліції є такою (управління, відділи, та відділення) у складі:

Департаменту карного розшуку;

Департаменту по боротьбі з кримінальними правопорушеннями у сфері економіки та інтелектуальної власності;

Департаменту по боротьбі з кіберзлочинністю;

Департаменту по боротьбі з кримінальними правопорушеннями у сфері незаконного обігу наркотиків та громадської моралі;

Національне центральне бюро Інтерполу в Україні (на правах Департаменту МВС України, відділення, групи на місцях).

Основне завдання кримінальної поліції - боротьба зі злочинністю. Заходи, які здійснюють при цьому в державі, умовно можна поділити на організаційно-оперативні, аналітичні та запобіжні. Так, підрозділи кримінальної поліції вносять пропозиції до державної програми боротьби зі злочинністю, аналізують і прогнозують криміногенну ситуацію (аналітичні заходи); встановлюють і викривають осіб, які готують або вчинили тяжкі злочини, а також злочини, не віднесені законодавством до цієї категорії, але вчинені кваліфікованим способом із застосуванням вогнепальної чи холодної зброї або групою осіб, розшукують злочинців і осіб, які пропали безвісти тощо (організаційно-оперативні заходи); запобігають правопорушенням неповнолітніх внаслідок виявлення, припинення та розкриття злочинів, вчинених неповнолітніми, та проведення з ними профілактичної роботи (запобіжні заходи).

Діяльність кримінальної поліції будують за принципом спеціалізації, відповідно до особливостей кримінальних проявів у кожній окремій сфері народного господарства або специфіки суспільних відносин. З урахуванням цього на кримінальну міліцію покладено такі завдання:

- боротьба з незаконним обігом наркотичних засобів;
- розкриття тяжких злочинів (насамперед, вчинених злочинними групами);

- розкриття злочинів, вчинених із застосуванням зброї, боєприпасів, вибухових і радіоактивних речовин, злочинів, пов'язаних з викраденням і угоном автотранспортних засобів, тощо.

Для виконання зазначених завдань і правоохоронних дій кримінальну міліцію наділено такими правами:

- одержувати в установленому законодавством порядку від підприємств, установ і організацій відомості, необхідні для виконання покладених на неї завдань;

- залучати для розробки актуальних проблем боротьби зі злочинністю, проведення консультацій і експертиз вищі навчальні заклади, інші установи, а також учених і висококваліфікованих фахівців;

- співпрацювати в питаннях, віднесених до компетенції кримінальної поліції (апаратів кримінальної поліції МВС, ГУМВС, УМВС, УМВСТ України), з відповідними органами інших держав;

- проводити оперативно-розшукові заходи під час перевірки фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій та окремих осіб;

- здійснювати операції щодо захоплення озброєних злочинців і припинення тяжких злочинів;

- збирати відомості про протиправну діяльність підозрюваних у злочині осіб;

- негласно виявляти та фіксувати сліди тяжких злочинів, документи й інші предмети, що можуть бути доказами підготовки або вчинення таких злочинів;

- застосовувати технічні засоби для отримання інформації; проводити візуальне спостереження в громадських місцях;

- встановлювати конфіденційне співробітництво з приватними особами на добровільних засадах;

- створювати й застосовувати автоматизовані інформаційні системи;

- застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю на засадах і в порядку, встановлених чинним законодавством, а також інші заходи, передбачені Законом України "Про оперативно-розшукову діяльність".

До того ж слід зауважити, що оперативно-розшукова діяльність повинна мати правомірний характер. Під час її здійснення не можна допускати порушення прав і свобод людини та юридичних осіб.

Окремі обмеження цих прав і свобод мають винятковий і тимчасовий характер, їх можуть застосовувати лише з санкції прокурора щодо особи, в діях якої є ознаки злочину, та у випадках, передбачених законодавством України, для захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства.

Таким чином, кримінальна поліція як правоохоронний орган є складовою частиною поліції в системі органів внутрішніх справ України, її діяльність спрямовано на запобігання, припинення, розкриття тяжких

злочинів, а також на здійснення оперативно-розшукової діяльності у випадках, передбачених чинним законодавством.

Структуру кримінальної поліції формують за певними критеріями, зокрема з урахуванням рівнів управління, адміністративно-територіального устрою, функціонального призначення цієї служби.

Найважчий загальний підхід до формування внутрішньої структури кримінальної поліції, який ґрунтується на лінійному принципі організації і діяльності цієї служби. Він передбачає, як було сказано вище, утворення та функціонування структурних підрозділів кримінальної поліції за окремими напрямками її діяльності відповідно до поставлених перед нею завдань.

Перспективи діяльності кримінальної поліції.

В законі визначено основні повноваження поліції, серед яких можна виділити, ті, що властиві працівнику кримінальної поліції:

1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень;

2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;

4) вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

5) здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

6) розшукує осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом;

7) доставляє у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення.

Підрозділи карного розшуку запобігають, припиняють і розкривають злочини, а також вживають оперативно-розшукових заходів у випадках, передбачених чинним законодавством. Зокрема, вони ведуть боротьбу з груповою та організованою злочинністю; зі злочинністю проти особи; з майновими злочинами; з проституцією, поширенням СНІДу та правопорушеннями, пов'язаними з іноземними громадянами; розшуковують злочинців і осіб, які безвісти зникли, а також проводять іншу оперативну роботу. Особливу увагу в межах своїх повноважень ці підрозділи зосереджують на організації запобігання та розкритті резонансних і серійних

злочинів, а також на боротьбі з наркобізнесом, який набув міжрегіонального та міждержавного характеру.

Кримінальна поліція повинна відповідати всім сучасним вимогам боротьби зі злочинністю. Вона має бути єдиним мобільним правоохоронним органом, структурні підрозділи якого, взаємодіючи між собою, зможуть ефективно боротися з найнебезпечнішими злочинами.

Для корінного поліпшення діяльності, пов'язаної з запобіганням і розкриттям злочинів, має бути прийнято Закон України «Про органи внутрішніх справ», який на рівні закону визначить правовий статус кримінальної поліції та порядок і рівні взаємодії з іншими підрозділами ОВС та розмежування функцій між підрозділами кримінальної поліції, патрульної поліції та інших підрозділів, а також потребує розробки і прийняття на рівні Постанови КМУ Положення про кримінальну поліцію» схвалено Концепцію розвитку системи Міністерства внутрішніх справ. Концепцією передбачено подальше нормативне.

Література:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. - № 40-41. - Ст.379.
Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. - № 9-10, № 11-12, № 13. - Ст.88.
2. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 09.08.2012 № 686 // Офіційний вісник України від 12.11.2012 — 2012 р. - № 84. - Стор. 100. – Ст. 3408.
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Законом України 18 лютого 1992 року № 2135-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992.-№ 22. - Ст.303.
4. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 27. - Ст.382.
5. Положення про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236 // Офіційний вісник України від 18.07.2014 - 2014 р., № 55, стор. 31, стаття 1507.
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. - 2015. - № 2-3. - Ст.12.
7. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 52 - Ст.490.
8. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. - № 47. - Ст.2051.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції: Закон України 12 лютого 2015 року № 198-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. - № 17. - ст.118.